

РОЗДІЛ 5.
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ

ЕКОЛОГІЧНА ГРА ЯК ЗАСІБ КОМУНІКАЦІЇ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО
ВІКУ З ОДНОЛІТКАМИ

Світлана Бagno, здобувачка ступеня вищої «магістр»

Науковий керівник: І. В. Карук, докторка філософії (PhD), старша викладачка
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

ENVIRONMENTAL GAME AS A MEANS OF COMMUNICATION FOR CHILDREN OF
OLDER PRESCHOOL AGE WITH THEIR PEERS

Svetlana Bagno, master's student

Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

***Анотація.** В статті розкриваються особливості проведення екологічної гри як засобу формування природничо-екологічної компетентності дітей старшого дошкільного віку, а також формуванню комунікативних навичок у дітей дошкільного віку. Описано значення екологічних ігор у розвитку дитини. Здійснено дефінітивний аналіз поняття «ігрова діяльність». Наведено приклади екологічних ігор, які можна організувати в закладах дошкільної освіти.*

***Ключові слова:** природничо-екологічна компетентність, ігрова діяльність, екологічна гра, діти дошкільного віку, навколишнє середовище.*

***Abstract.** The article reveals the peculiarities of conducting an ecological game as a means of forming the natural and ecological competence of older preschool children, as well as the formation of communication skills in preschool children. The importance of ecological games in the development of a child is described. A definitive analysis of the concept of "gaming activity" was carried out. Examples of ecological games that can be organized in preschool education institutions are given.*

***Key words:** natural and ecological competence, game activity, ecological game, preschool children, environment.*

Організована ігрова діяльність дошкільників посідає особливе місце в системі освітніх впливів, оскільки власне ігрова діяльність – одна із провідних у дошкільному віці. Саме під час гри відбуваються найважливіші зміни: виникають визначальні для успішного розвитку новоутворення, максимально проявляються психічні властивості й процеси, започатковуються особистісні якості дитини, а також розвиваються набуті риси характеру [1; 2; 3; 4; 5 та ін.].

Питанням про ігрову діяльність досліджується багатьма педагогами і психологами як в історично-педагогічній спадщині (Я. Коменський, Й. Песталотці, В. Сухомлинський, Ф. Фрєобель, К. Ушинський та інші), так і в сучасних дослідженнях (А. Бурова, Н. Гавриш, І. Карук, К. Крутій, Н. Лисенко, З. Плохій, Т. Піроженко, Л. Присяжнюк та інші).

Науковиця І. Карук у своїх дослідженнях зазначає: «Пізнання найкраще відбувається в процесі практичної діяльності дитини, тобто може реалізовуватись лише у власній, самостійній діяльності, тобто в іграх, які носять дослідницький (експериментальний) характер. Інтелектуальна напруга, яка супроводжує дитину під час гри, викликає у неї різні інтелектуальні почуття: приємність, тріумф, задоволення від того, що вона пізнала, досягнула, дійшла до висновку» [5]. Тобто гра є способом розвитку власної активності дитини.

Ігрова діяльність – основа для виникнення інших продуктивних видів діяльності: трудова, навчальна, пізнавальна, дослідницько-експериментальна діяльність. Саме гру може організовувати як педагог, так і діти дошкільного віку. Завдяки керівній ролі педагога

поданим зразкам ігрових дій та налагодженню партнерських взаємин з усіма учасниками гри поступово формується ігровий досвід, що згодом дасть можливість грати автономно, мотивуючись власними бажаннями, ініціативами, внутрішніми спонуканнями, креативними та творчими задумами, прийомами соціальної взаємодії з однолітками.

Організуючи гру педагог повинен дотримуватися ряду вимог, а саме: забезпечення належного розвивального середовища з урахуванням віку дітей; зацікавлення грою різними прийомами активізації пізнавальної діяльності дітей; пояснення правил гри та дій учасників; спрямування та коригування ігрових дій дошкільників та їх стосунків у процесі гри; оцінювання індивідуальних досягнень дітей у вигляді похвали та корекції дій.

Організоване проведення будь-якої гри потребує ретельної підготовки з метою створення у дітей необхідної й достатньої системи уявлень про навколишній світ, соціальні відносини, здоровий спосіб життя, вироблення навичок компетентної поведінки. За цієї умови, дошкільники швидше зрозуміють зміст гри, оскільки будуть уже внутрішньо готові до прояву сформованих компетентностей за Базовим компонентом дошкільної освіти через гру.

В освітньому процесі закладів дошкільної освіти організована ігрова діяльність включає різні види ігор. Відповідно до Державного стандарту дошкільної освіти виокремлюють 2 види ігор за ступенем активності та свободи дитини в організації ігрової діяльності: самодіяльні вільні ігри; ігри, що організовані за ініціативою дорослих з метою навчання та організації дозвілля [1].

Саме екологічна гра як форма екологічної освіти здебільшого потребують організованого проведення, адже наявність у них чітких правил регламентує дії дітей. Сформульована чітка мета, яка полягає у природоохоронному ставленні до навколишнього середовища та формування у дітей природничо-екологічної компетентності, а також навичок орієнтованих на сталий розвиток. Такі види ігор широко застосовуються на заняттях та під час індивідуальної роботи з пізнавального, мовленнєвого, художньо-естетичного розвитку; під час організації різноманітних свят та розваг, походів, екскурсій, цільових та щоденних прогулянок, спостережень. Їх варто організовувати під час різноманітних режимних моментів в груповому приміщенні або на свіжому повітрі.

Екологічна гра дозволяє послідовно, в чіткій системі, формувати уявлення про природу, елементарні знання та ставлення до навколишнього світу. В таких іграх діти переживають радість відкриттів, подив від нового, оволодівають способами пізнання, дій, а головне у них формується природоохоронне ставлення до навколишнього середовища. Також екологічні ігри сприяють розвитку психічних процесів і поведінки, так як дошкільники концентрують увагу на предметі вивчення, свідомо виконують практичні дії, запам'ятовують та відтворюють інформацію, оцінюють свою діяльність.

Наведемо приклад екологічних ігор, які можна організовувати з дітьми у закладі дошкільної освіти під час різних режимних моментів.

Екологічна гра «Чому не потрібно засмічувати ліс?»

Вік: старший дошкільний.

Мета: сформувати у дітей уявлення про те, що люди не повинні шкодити природі; закріпити уміння дітей сортувати сміття; розвивати пам'ять, мислення, мовлення. Уміння співпрацювати з однолітками; виховувати бережливе ставлення до природи та усього живого.

Ігрове завдання: діти відповідають на поставленні запитання педагога та сортують сміття.

Матеріали: схема лісу, контейнери для сортування сміття.

Хід гри:

- Діти, до нас сьогодні у гості прийшов лісова Мавка, яка хоче розповісти вам про те, що буде якщо люди засмічуватимуть ліси та не будуть дбати про їх безпеку.

Лісова Мавка: - Які правила поведінки в лісі ви знаєте? Так, правильно.

Лісова Мавка: - Через те, що люди іноді забувають погасити вогнище страждають дерева та тварини.

Лісова Мавка: - Чому дерева важливі для людей? (*Вони виділяють кисень, яким ми дихаємо*) Погляньте на зображення. Що ви там бачите? А що тут незвичного? Як шкодить сміття лісу? Вкажіть предмети, які не повинні бути на зображенні (*Кожна дитина виходить до схеми та показує по 1 предметі, якого не має бути у лісі*).

Лісова Мавка: - Не могли б ви допомогти посортувати мені сміття?

- Допоможемо?

- У нас є шість контейнерів: пластик, скло, папір, електроніка, органіка, метал. Нам потрібно розподілити сміття по контейнерах.

- Молодці! Гарно упорались із завданням. Пам'ятай, що сміття дуже шкодить лісу та його мешканцям.

Лісова Мавка: - Дуже дякую за допомогу.

Отже, впровадження екологічних ігор у закладі дошкільної освіти сприятиме розв'язанню завдань пізнавального, соціального, мовленнєвого, творчого розвитку особистості. Це й ознайомлення з природним довкіллям; формування уявлень про значущість природи у житті людини та всього живого; вихованню природоохоронного ставлення, поваги до своїх однолітків; збагачення досвіду соціальної комунікації у процесі ігрової діяльності; стимулювання до креативного застосування набутих знань та вмінь у реальному житті.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Практика управління дошкільним закладом. 2021. №11. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>
2. Бурова А. П. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 296 с
3. Іщенко Л. В., Кривошея Т.М., Карук І. В. Актуалізація аксіологічної сфери майбутнього вихователя до формування екологічно-вихованої особистості старшого дошкільника. Перспективи та інновації науки. 2024. № 1(35). С.166-179.
4. Карук І. В. Екологічна освіта та виховання дошкільників як пріоритетний напрям розвитку культури європейського суспільства. Наука і техніка сьогодні. 2023. №9(23). 2023. С. 320-329.
5. Карук І. В. Гра-експериментування як засіб розвитку дослідницької активності дошкільників. Інноваційна педагогіка. 2020. №20. С. 142-146.
6. Пахальчук Н. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до формування естетичного досвіду молодших школярів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Вінниц.держ.пед.ун-т імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2008. 20 с.
7. Пахальчук Н. Формування естетичного досвіду дітей дошкільного віку в процесі фізичного виховання. *Реалізація ідей В.О. Сухомлинського в практиці роботи сучасної початкової школи*: збірник матеріалів педагогічних читань. Вінниця: Ландо ЛТД, 2015. Вип. 10. С. 8-11.
8. Плохій З. Еколого-розвивальне середовище дошкільного навчального закладу: інноваційні підходи. Дошкільне виховання, Київ, 2010. № 7. С. 6-10.
9. Karuk I., Kolesnik K., Kryvosheya T., Prysiazniuk L., Shykyrynska O., Vyshkivska V., Komarivska N. The development of cooperation skills of senior preschoolers in the experimentation process. *Society. Integration. Education*, 2022. №1. P. 404-414.
10. Karuk I., Kolesnik K., Kryvosheya T., Prysiazniuk L., & Shykyrynska O. Organization of group activities of older preschool children in the process of experimenting. *Society. Integration. Education*, II Rezekne, 2021, P. 729-743.